

AANGENOMEN TEKSTEN

P9_TA(2022)0056

De steeds beperktere ruimte voor het maatschappelijk middenveld in Europa

Resolutie van het Europees Parlement van 8 maart 2022 over de steeds beperktere ruimte voor het maatschappelijk middenveld in Europa (2021/2103(INI))

Het Europees Parlement,

- gezien het Verdrag betreffende de Europese Unie (VEU) en het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie (VWEU),
- gezien het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie (“het Handvest” genoemd),
- gezien het Europees Verdrag voor de rechten van de mens (EVRM),
- gezien Verordening (EU) 2021/692 van het Europees Parlement en de Raad van 28 april 2021 tot vaststelling van het programma “Burgers, gelijkheid, rechten en waarden” en tot intrekking van Verordening (EU) nr. 1381/2013 van het Europees Parlement en de Raad en Verordening (EU) nr. 390/2014 van de Raad¹,
- gezien Verordening (EU, Euratom) 2020/2092 van het Europees Parlement en de Raad van 16 december 2020 betreffende een algemeen conditionaliteitsregime ter bescherming van de Uniebegroting (de conditionaliteitsverordening)²,
- gezien de mededeling van de Commissie van 20 juli 2021, getiteld “Verslag over de rechtsstaat 2021 – De situatie op het gebied van de rechtsstaat in de Europese Unie” (COM(2021)0700),
- gezien de richtsnoeren van de Commissie van 23 september 2020 voor de uitvoering van de EU-regels inzake de omschrijving en bestrijding van hulpverlening bij illegale binnenkomst, illegale doortocht en illegaal verblijf³,
- gezien het rapport van de Groep Grondrechten en de rechtsstaat van het Europees Economisch en Sociaal Comité van juni 2020 met als titel “National developments from

¹ PB L 156 van 5.5.2021, blz. 1.

² PB L 433 I van 22.12.2020, blz. 1.

³ PB C 323 van 1.10.2020, blz. 1.

a civil society perspective, 2018-2019”,

- gezien het verslag “Challenges facing civil society organisations working on human rights in the EU” van het Bureau van de Europese Unie voor de grondrechten (FRA) van 17 januari 2018, gezien de in 2020 gepubliceerde bulletins van het FRA over de gevolgen van de COVID-19-pandemie voor de grondrechten in de EU, en gezien zijn andere verslagen, gegevens en instrumenten, met name het informatiesysteem van de Europese Unie over de grondrechten (Efris),
- gezien het verslag van het FRA van 22 september 2021: “Protecting civic space in the EU”,
- gezien de gezamenlijke richtsnoeren van het Bureau voor democratische instellingen en mensenrechten (ODIHR) van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) en de Commissie van Venetië van 1 januari 2015 over de vrijheid van vereniging,
- gezien het verslag van de Raad van Europa van 11 februari 2019 getiteld “Shrinking space for civil society: the impact on young people and their organisations”,
- gezien de richtsnoeren van de OVSE/ODIHR en de Commissie van Venetië van 8 juli 2019 over de vrijheid van vreedzame vergadering,
- gezien de richtsnoernota van de Verenigde Naties van 23 september 2020 over de bescherming en bevordering van de ruimte voor het maatschappelijk middenveld,
- gezien de VN-Verklaring van 9 december 1998 betreffende het recht en de verantwoordelijkheid van personen, groeperingen en maatschappelijke instanties voor de bevordering en bescherming van universeel erkende mensenrechten en fundamentele vrijheden,
- gezien Algemene Opmerking nr. 34 van het VN-Mensenrechtencomité van 12 september 2011 over artikel 19: vrijheid van mening en vrijheid van meningsuiting,
- gezien Algemene Opmerking nr. 37 van het VN-Mensenrechtencomité van 17 september 2020 over artikel 21: het recht op vreedzame vergadering,
- gezien het verdrag van de Economische Commissie voor Europa van de VN van 25 juni 1998 betreffende toegang tot informatie, inspraak bij besluitvorming en toegang tot de rechter inzake milieuaangelegenheden (Verdrag van Aarhus) en Besluit nr. VII/9 van 21 oktober 2021 inzake een mechanisme voor snelle respons voor het aanpakken van kwesties in verband met artikel 3, lid 8, van het Verdrag van Aarhus,
- gezien VN-resoluties 2250 (2015), 2419 (2018) en 2535 (2020) over jongeren, vrede en veiligheid,
- gezien de VN-Verklaring over mensenrechtenverdedigers van 1998,
- gezien de aanbeveling van het Comité van Ministers van de Raad van Europa aan de lidstaten van 10 oktober 2007 over de juridische status van niet-gouvernementele organisaties in Europa,

- gezien de verklaring van de Commissaris voor de Mensenrechten van de Raad van Europa van 16 mei 2019, getiteld “Let’s defend LGBTI defenders”,
- gezien het advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité (EESC) van 20 maart 2019, getiteld “Een veerkrachtige democratie dankzij een sterk en divers maatschappelijk middenveld”,
- gezien het advies van het EESC van 19 oktober 2017, getiteld “De financiering van organisaties van het maatschappelijk middenveld door de EU”,
- gezien het jaarverslag 2020 van de partnerorganisaties van het Platform van de Raad van Europa ter bevordering van de bescherming van de journalistiek en de veiligheid van journalisten,
- gezien de mededeling van de Commissie van 2 december 2020 over een strategie ter versterking van de toepassing van het Handvest van de grondrechten in de EU (COM(2020)0711),
- gezien de mededeling van de Commissie van 3 december 2020 over het actieplan voor Europese democratie (COM(2020)0790),
- gezien zijn resolutie van 3 oktober 2017 over het aanpakken van de steeds beperktere ruimte voor het maatschappelijk middenveld in ontwikkelingslanden¹,
- gezien zijn resolutie van 19 april 2018 over de noodzaak van invoering van een Europees waardeninstrument ter ondersteuning van maatschappelijke organisaties die in de Europese Unie op lokaal en nationaal niveau de fundamentele waarden uitdragen²,
- gezien zijn resolutie van 14 november 2018 over de noodzaak van een omvattend EU-mechanisme voor de bescherming van democratie, de rechtsstaat en de grondrechten³,
- gezien zijn resolutie van 7 oktober 2020 over de instelling van een EU-mechanisme voor democratie, de rechtsstaat en grondrechten⁴,
- gezien zijn resolutie van 13 november 2020 over de impact van de COVID-19-maatregelen op de democratie, de rechtsstaat en de grondrechten⁵,
- gezien zijn resolutie van 25 november 2020 over versterking van de mediavrijheid: bescherming van journalisten in Europa, haatzaaiende taal, desinformatie en de rol van platforms⁶,
- gezien zijn resolutie van 26 november 2020 over de situatie van de grondrechten in de Europese Unie – Jaarverslag voor de jaren 2018-2019⁷,

¹ PB C 346 van 27.9.2018, blz. 20.

² PB C 390 van 18.11.2019, blz. 117.

³ PB C 363 van 28.10.2020, blz. 45.

⁴ PB C 395 van 29.9.2021, blz. 2.

⁵ PB C 415 van 13.10.2021, blz. 36.

⁶ PB C 425 van 20.10.2021, blz. 28.

⁷ PB C 425 van 20.10.2021, blz. 107.

- gezien zijn resolutie van 24 juni 2021 over het verslag over de rechtsstaat 2020 van de Commissie¹,
 - gezien zijn resolutie van 17 februari 2022 met aanbevelingen aan de Commissie betreffende een statuut voor Europese grensoverschrijdende verenigingen en organisaties zonder winstoogmerk²,
 - gezien zijn resolutie van 11 november 2021 over versterking van de democratie en de vrijheid en pluriformiteit van de media in de EU: oneigenlijk gebruik van civielrechtelijke en strafrechtelijke procedures om journalisten, ngo's en het maatschappelijk middenveld het zwijgen op te leggen³ ,
 - gezien artikel 54 van zijn Reglement,
 - gezien het advies van de Commissie juridische zaken,
 - gezien het verslag van de Commissie burgerlijke vrijheden, justitie en binnenlandse zaken (A9-0032/2022),
- A. overwegende dat de Unie is gegrondvest op de in artikel 2 VEU verankerde waarden en dat de lidstaten deze waarden delen; overwegende dat in artikel 11, lid 2, VEU en in artikel 15, lid 1, VWEU, wordt benadrukt dat de civiele dialoog belangrijk is voor de verwezenlijking van de doelstellingen van de Unie;
 - B. overwegende dat maatschappelijke organisaties geen winstoogmerk hebben en onafhankelijk zijn van overheidsinstellingen en commerciële belangen en met hun activiteiten bijdragen tot de verwezenlijking van de in artikel 2 VEU vastgelegde waarden en grondrechten van de EU; overwegende dat maatschappelijke organisaties diverse vormen kunnen aannemen, zoals verenigingen en stichtingen; overwegende dat voorvechters van de mensenrechten, activisten en informele groeperingen eveneens belangrijke actoren in het maatschappelijk middenveld zijn;
 - C. overwegende dat een intersectionele benadering van essentieel belang is om de kwetsbaarheden waar burgers mee te maken krijgen bij hun contacten met het maatschappelijk middenveld, met succes aan te pakken;
 - D. overwegende dat veel maatschappelijke organisaties worstelen om te overleven en problemen hebben in verband met financiering, hetgeen hun doeltreffendheid en hun vermogen om hun mandaat te volbrengen ernstig kan belemmeren;
 - E. overwegende dat de ruimte voor het maatschappelijk middenveld verwijst naar het juridische en politieke kader waarbinnen mensen en groeperingen op zinvolle wijze kunnen deelnemen aan het politieke, economische, sociale en culturele leven van hun samenlevingen, door gebruik te maken van het recht om standpunten te uiten, het recht op informatie, en het recht op vergadering, vereniging en het aangaan van een dialoog met elkaar en met de autoriteiten;
 - F. overwegende dat de vrijheid van denken en de vrijheid van meningsuiting, ook online,

¹ PB C 81 van 18.2.2022, blz. 27.

² Aangenomen teksten, P9_TA(2022)0044.

³ Aangenomen teksten, P9_TA(2021)0451.

essentiële onderdelen zijn van een open, vrije en democratische samenleving; overwegende dat burgeractivisme de essentie vormt van een goed functionerende democratie waarin de rechten van minderheden worden gewaarborgd en geëerbiedigd; overwegende dat maatschappelijke organisaties het recht moeten hebben op een stem in het politieke en publieke debat, ongeacht of zij een standpunt innemen dat strookt met het overheidsbeleid of zij een aanpassing van de wetgeving nastreven;

- G. overwegende dat de vrijheid van vereniging een van de essentiële grondslagen van een democratische en pluralistische samenleving is, aangezien deze de burgers in staat stelt collectief op te treden op gebieden van wederzijds belang en bij te dragen aan de goede werking van het openbare leven; overwegende dat de vrijheid van vereniging niet alleen de mogelijkheid betreft om verenigingen tot stand te brengen of te ontbinden, maar ook waarborgt dat verenigingen kunnen functioneren zonder ongerechtvaardigde overheidsinmenging; overwegende dat het zoeken naar, bemachtigen en gebruiken van middelen van essentieel belang is voor het functioneren van iedere vereniging; overwegende dat het verbod op of de ontbinding van een vereniging altijd een laatste redmiddel moet zijn en dat tegen dergelijke besluiten beroep moet kunnen worden ingesteld;
- H. overwegende dat het recht op vreedzame vergadering een hoeksteen van de democratie is, en van cruciaal belang is voor de totstandbrenging van een tolerante en pluralistische samenleving waarin groepen met uiteenlopende geloofsovertuigingen, praktijken of politieke overtuigingen vreedzaam kunnen samenleven; overwegende dat inperkingen van en toezicht op vreedzame vergaderingen wettig, noodzakelijk en evenredig moeten zijn, en het beginsel van non-discriminatie moeten eerbiedigen;
- I. overwegende dat het recht op informatie een eerste voorwaarde is voor een gefundeerd publiek debat en om autoriteiten en overheidsinstellingen ter verantwoording te kunnen roepen;
- J. overwegende dat de vrijheid van meningsuiting en de toegang tot informatie in bepaalde lidstaten zijn ingeperkt onder het mom van de bestrijding van desinformatie met betrekking tot COVID-19; overwegende dat maatregelen ter bestrijding van terrorisme of haatzaaiende taal niet mogen leiden tot een onnodige beknotting van de vrijheid van meningsuiting; overwegende dat strategische rechtszaken tegen publieke inspraak (SLAPP's) ook zijn gebruikt om maatschappelijke organisaties en mensenrechtenverdedigers aan te pakken, alsmede activisten die zich inzetten voor het milieu, de rechtsstaat, lhbtq+-rechten en vrouwenrechten in verschillende lidstaten; overwegende dat SLAPP's een sterk afschrikkend effect op de vrijheid van meningsuiting en openbaar activisme hebben;
- K. overwegende dat de vrijheid van vereniging in bepaalde lidstaten wordt uitgehold door hervormingen waardoor maatschappelijke organisaties het risico lopen te worden uitgeschreven of waardoor onnodig omslachtige administratieve procedures worden gecreëerd, met inbegrip van maar niet beperkt tot de incorrecte toepassing van maatregelen of beleid ter bestrijding van het witwassen van geld, als gevolg waarvan het recht op belangenbehartiging wordt ingeperkt;
- L. overwegende dat in bepaalde lidstaten beperkingen zijn opgelegd met het bewuste doel de ruimte voor het maatschappelijk middenveld in te perken; overwegende dat deze beperkingen gepaard gaan met juridische, administratieve en fiscale intimidatie,

criminalisering en negatieve retoriek met het doel maatschappelijke organisaties te stigmatiseren, hun legitimiteit in twijfel te trekken en hun capaciteit om hun rechtmatige werk uit te voeren, uit te hollen; overwegende dat haatzaaiende taal, zowel online als offline, verbale en fysieke intimidatie en aanvallen ook afkomstig zijn van niet-overheidsactoren; overwegende dat maatschappelijke organisaties en mensenrechtenverdedigers die actief zijn op het gebied van de rechtsstaat, transparantie en corruptie, vrouwenrechten, met inbegrip van seksuele en reproductieve gezondheid en rechten, milieukwesties, de bescherming van minderheden en lhbtqi+-rechten, en de vrijheid van de media en vrijheid van meningsuiting, alsook organisaties die bijstand verlenen aan asielzoekers en personen die betrokken zijn bij opsporings- en reddingsoperaties, bijzonder kwetsbaar zijn;

- M. overwegende dat het inperken van de ruimte voor het maatschappelijk middenveld in buurlanden ook implicaties en gevolgen heeft voor de toestand van het maatschappelijk middenveld in de EU;
- N. overwegende dat bepaalde nationale maatschappelijke organisaties die als waakhond optreden, met name door zich bezig te houden met de monitoring van en verslaglegging over schendingen van rechten en vrijheden, belangenbehartiging en geschillenbeslechting, in het bijzonder worden getroffen door beperkingen, vergeldingsmaatregelen en toezicht;
- O. overwegende dat de Commissaris voor de Mensenrechten van de Raad van Europa de situatie van verdedigers van lhbtqi+-rechten in Europa als zorgwekkend heeft beschreven en verschillende gevallen heeft gemeld van online- en offline-intimidatie, gewelddadige aanvallen, haatcampagnes en doodsb bedreigingen in de lidstaten en nabuurschapslanden; overwegende dat deze ontwikkeling samenhangt met het tot zondebok verklaren van andere minderheidsgroepen en indruist tegen het beginsel dat alle mensen gelijk worden geboren en dezelfde rechten hebben;
- P. overwegende dat een goede relatie tussen de staat en zijn burgers inhoudt dat alle burgers, met inbegrip van kinderen en jongeren, aan het debat moeten kunnen deelnemen en het overheidsbeleid moeten kunnen beïnvloeden; overwegende dat democratieën alleen kunnen gedijen als iedereen in de democratische systemen gelooft en als de instellingen geloofwaardig zijn voor de burgers;
- Q. overwegende dat bepaalde lidstaten beperkingen hebben opgelegd aan het vermogen van maatschappelijke organisaties om politieke activiteiten te ontplooiën; overwegende dat andere lidstaten de beschuldigingen dat maatschappelijke organisaties politiek zijn, gebruiken als middel om hen te stigmatiseren en hun legitimiteit in twijfel te trekken; overwegende dat de praktijk van het in twijfel trekken van de legitimiteit van maatschappelijke organisaties in bepaalde lidstaten in verband kan worden gebracht met door de staat of media gevoerde lastercampagnes; overwegende dat maatschappelijke organisaties melding maken van discriminerende en restrictieve financieringspraktijken in bepaalde lidstaten;
- R. overwegende dat in bepaalde lidstaten beleidsmaatregelen en procedures zijn vastgesteld die een afschrikkend effect op de ruimte voor het maatschappelijk middenveld hebben, met als doel zelfcensuur tot stand te brengen en burgers ervan te weerhouden hun rechten uit te oefenen; overwegende dat deze beleidsmaatregelen dikwijls een combinatie omvatten van vage bepalingen die overheidsinstanties een

ruime discretionaire bevoegdheid laten, en onevenredig hoge sancties; overwegende dat alleen al het vooruitzicht op toepassing van deze maatregelen genoeg is om tot zelfcensuur te leiden, zonder dat de maatregelen daadwerkelijk hoeven te worden toegepast;

- S. overwegende dat het recht op vreedzame vergadering in het merendeel van de lidstaten is ingeperkt door het noodzakelijke gebod tot afstand houden; overwegende dat bepaalde lidstaten in de afgelopen jaren wetgeving hebben ingevoerd als gevolg waarvan het recht op vreedzame vergadering is ingeperkt en vereisten inzake toestemming en kennisgeving zijn gecreëerd; overwegende dat de rechtshandhavingsautoriteiten in bepaalde lidstaten steeds meer bevoegdheden krijgen, wat aanleiding geeft tot bezorgdheid over de noodzaak en evenredigheid ervan;
- T. overwegende dat de noodwetgeving in antwoord op de gezondheids crisis in bepaalde lidstaten is gebruikt als voorwendsel om de grondrechten en vrijheden arbitrair in te perken en hard op te treden tegen het maatschappelijk middenveld en andere kritische stemmen; overwegende dat is gebleken dat deze maatregelen in sommige gevallen niet voldoen aan de vereisten inzake noodzaak, evenredigheid, beperktheid in de tijd en non-discriminatie, wat betekent dat alle hieruit voortvloeiende beperkingen van grondrechten en fundamentele vrijheden niet als legitiem en wettig kunnen worden beschouwd; overwegende dat maatschappelijke organisaties ondanks hun rol in de praktijk niet zijn geraadpleegd over de ontwikkeling van noodmaatregelen;
- U. overwegende dat de verspreiding van de COVID-19-pandemie tot een ongekende inzet door maatschappelijke organisaties heeft geleid bij het leveren van oplossingen voor de pandemie en het verlenen van bijstand aan mensen in kwetsbare situaties; overwegende dat jongerenorganisaties tijdens de pandemie een positieve impact hebben gehad op het tegengaan van misinformatie en het versterken van het vertrouwen in overheidsinstellingen; overwegende dat passende langetermijnfinanciering en institutionele steun voor het maatschappelijk middenveld, in tijden van crisis meerwaarde creëren;
- V. overwegende dat de opkomst van door de regering georganiseerde niet-gouvernementele organisaties (GONGO's), die tot doel hebben de politieke legitimiteit van de machthebbers permanent te ondersteunen alsook steun te bieden aan de overheid in het publieke debat en aan haar politieke doelstellingen, onder het mom van onafhankelijkheid, een van de ernstigste vormen van aanval op maatschappelijke organisaties is en hun voortbestaan in gevaar brengt door actief burgerschap te ondermijnen en overheidsfinanciering te ontzien;
- W. overwegende dat alhoewel maatschappelijke organisaties in toenemende mate economische activiteiten uitoefenen en bijdragen aan de sociale economie, er geen wetgevingsmaatregelen zijn genomen om hun activiteiten op EU-niveau vrij te geven; overwegende dat het beginsel van non-discriminatie en het vrije verkeer van kapitaal met betrekking tot grensoverschrijdende donaties, ondanks concrete jurisprudentie van het Hof van Justitie van de Europese Unie (HvJ-EU), nog altijd niet algemeen in de lidstaten wordt toegepast;
- X. overwegende dat de deelname door maatschappelijke organisaties aan de ontwikkeling van wetgeving en beleid moet worden vergemakkelijkt door middel van beleidskaders die het mogelijk maken dat zij een dialoog kunnen voeren met overheidsinstanties;

overwegende dat er weliswaar vooruitgang is geboekt op zowel nationaal als EU-niveau, maar dat de dialoog met het maatschappelijk middenveld vaak nog altijd een ad-hocproces is;

- Y. overwegende dat buitenlandse financiering in sommige lidstaten het doelwit is geweest van juridische en politieke aanvallen; overwegende dat beperkingen die worden opgelegd aan maatschappelijke organisaties die buitenlandse financiering ontvangen, in strijd zijn met het Unierecht, namelijk artikel 63 VWEU inzake het vrije verkeer van kapitaal en het Handvest; overwegende dat het HvJ-EU in zaak C-78/18¹ van oordeel was dat de aan hem voorgelegde wetgeving in strijd was met het vrije verkeer van kapitaal en het recht op vereniging;
- Z. overwegende dat de Unie met de Europese Green Deal en de digitale transformatie een proces in gang heeft gezet; overwegende dat dit proces een gezonde ruimte voor het maatschappelijk middenveld zal vergen, zodat burgers en de betrokken gemeenschappen hun belangen kenbaar kunnen maken, over beleidsoplossingen in discussie kunnen treden en nieuwe sociale contracten kunnen sluiten;
1. wijst op de cruciale rol die maatschappelijke organisaties spelen bij de verwezenlijking en bescherming van de waarden van de Unie die zijn vastgelegd in artikel 2 VEU, en bij de formulering en uitvoering van EU-wetgeving, -beleid en -strategieën, met inbegrip van de bestrijding van klimaatverandering, digitale transformatie en het herstel van de COVID-19-pandemie; benadrukt dat zij een belangrijke bijdrage leveren aan de totstandkoming van een gefundeerd publiek debat doordat zij uitdrukking geven aan aspiraties in de samenleving, kwetsbare en gemarginaliseerde mensen een stem geven, toegang tot essentiële diensten bieden, deskundigheid op het gebied van beleidsvorming leveren, actief burgerschap bevorderen, fungeren als scholen voor democratie en optreden als onmisbare waakhonden doordat zij democratische controle uitoefenen op overheidsorganen en verantwoordingsplicht met betrekking tot overheidsmaatregelen en het gebruik van publieke middelen afdwingen; erkent daarom dat de ruimte voor het maatschappelijk middenveld een integraal onderdeel is van de democratie, de rechtsstaat en de grondrechten; benadrukt dat de Unie zich daarom moet inzetten voor het behoud en de ontwikkeling van de civiele ruimte op lokaal, regionaal, nationaal en Europees niveau;
 2. benadrukt dat maatschappelijke organisaties alleen gedijen wanneer de ruimte voor het maatschappelijk middenveld een gunstig en veilige omgeving voor hen is die vrij is van ongepaste inmenging, intimidatie, pesterijen en afschrikkende effecten van de zijde van statelijke en niet-statale actoren; herinnert lidstaten aan hun positieve verplichting om te zorgen voor een gunstig klimaat voor maatschappelijke organisaties, met inbegrip van toegang tot transparante financieringsmechanismen en mechanismen voor dialoog met burgers, in overeenstemming met de internationale mensenrechtennormen inzake de vrijheid van vereniging, de vrijheid van meningsuiting en de vrijheid van vergadering, en zoals ook bevestigd in het Handvest; wijst erop dat pluriformiteit van de media belangrijk is willen maatschappelijke organisaties tot de publieke meningsvorming kunnen doordringen en daardoor bijdragen aan het publieke debat;
 3. waarschuwt ervoor dat in de hele EU de ruimte voor het maatschappelijk middenveld

¹ Arrest van het Hof van Justitie van de Europese Unie van 18 juni 2021, *Europese Commissie/Hongarije*, ECLI:EU:C:2020:476.

verslechterd als gevolg van beleidsmaatregelen die de activiteiten van maatschappelijke organisaties, hun toegang tot duurzame financiering en hun vermogen om deel te nemen aan de besluitvorming belemmeren; veroordeelt elke vorm van intimidatie, laster, stigmatisering, criminalisering en het tot zondebok verklaren van maatschappelijke organisaties; wijst erop dat deze acties een gevaar vormen voor actief burgerschap en het kunnen laten horen van kritische stemmen, en dus het publieke debat en bijgevolg het fundament van de democratie ondermijnen;

4. merkt op dat de COVID-19-pandemie veel van de bestaande uitdagingen waarmee maatschappelijke organisaties worden geconfronteerd, verder heeft aangescherpt, zoals blijkt uit het verslag van het FRA uit 2021, waarin door 57 % van de nationale en lokale organisaties werd vastgesteld dat de situatie was “verslechterd” of “sterk verslechterd” in vergelijking met voorgaande jaren; stelt met bezorgdheid vast dat bepaalde regeringen van de pandemie hebben geprofiteerd om de ruimte voor het maatschappelijk middenveld terug te dringen en controversiële wetten en discriminerende maatregelen aan te nemen die niet altijd verband houden met de pandemie, terwijl het vermogen van de samenleving om te mobiliseren beperkt was, met inbegrip van het vermogen om deel te nemen aan het publieke debat en gevolg te geven aan de vrijheid van meningsuiting, vergadering en vereniging;
5. is het eens met de Commissie dat inperkingen van de speelruimte van het maatschappelijk middenveld een teken zijn dat de rechtsstaat in gevaar komt; is verheugd over het feit dat de Commissie als onderdeel van haar jaarlijkse verslag over de rechtsstaat de aandacht heeft gericht op de omgeving voor het maatschappelijk middenveld, waarbij zij terecht aangeeft dat de rechtsstaat niet kan functioneren zonder een levendig maatschappelijk middenveld dat zijn activiteiten kan uitvoeren in een veilige en gunstige omgeving; dringt er daarom bij de Commissie op aan haar toezicht op de ruimte voor het maatschappelijk middenveld in de lidstaten te intensiveren en te structureren door een “Europese index voor de ruimte voor het maatschappelijk middenveld” op te stellen op basis van bestaande kaders voor het meten van deze ruimte, en door in haar jaarlijks verslag over de rechtsstaat een volwaardig hoofdstuk te wijden aan de ruimte voor het maatschappelijk middenveld, met inbegrip van landspecifieke aanbevelingen, en hierin ook alle grondrechten mee te nemen; spoort de Commissie aan structureel gebruik te maken van de verslagen van het FRA, en het FRA in te schakelen voor methodologisch advies;
6. is ermee ingenomen dat de Commissie in verband met een aantal EU- beleidsterreinen en -strategieën en financieringsprogramma’s het belang van het maatschappelijk middenveld erkent; benadrukt evenwel dat het versnipperde karakter van deze aanpak ertoe leidt dat de situatie van maatschappelijke organisaties ter plaatse nauwelijks effectief verbetert;
7. dringt er daarom bij de Commissie op aan een volwaardige strategie voor het maatschappelijk middenveld vast te stellen ten behoeve van de bescherming en ontwikkeling van een ruimte voor het maatschappelijk middenveld binnen de Unie waarin alle bestaande instrumenten worden geïntegreerd, lacunes op het gebied van monitoring, ondersteuning en bescherming worden opgevuld en daadwerkelijke politieke erkenning wordt gegeven aan de cruciale rol van maatschappelijke organisaties bij de verwezenlijking van democratische waarden en besluitvorming, en waarin een duidelijke koppeling bestaat tussen monitoring- en rapportage-instrumenten enerzijds en handhavingmechanismen anderzijds met het oog op het waarborgen van

tijdige en doeltreffende follow-up-maatregelen; verzoekt de Commissie initiatieven te verkennen voor het versterken van de netwerken de maatschappelijke organisaties ondersteunen;

8. is van mening dat deze strategie een reeks concrete maatregelen moet omvatten ter bescherming en versterking van de ruimte voor het maatschappelijk middenveld, onder meer door:
 - (a) de invoering van minimumnormen voor het juridisch en bestuurlijk klimaat waarbinnen het maatschappelijk middenveld opereert;
 - (b) de oprichting van een statuut voor Europese grensoverschrijdende verenigingen en organisaties zonder winstoogmerk;
 - (c) de totstandbrenging van contactpunten tussen Europese instellingen en het maatschappelijk middenveld;
 - (d) waarborging van de stelselmatige toegang tot beleidsdebatten en agendabepaling op Unieniveau in overeenstemming met de EU-Verdragen en het reglement van orde van de EU-instellingen;
 - (e) versterking van de toegang in verband met toezicht op het beleid en op de uitvoering van de begroting van de Unie;
 - (f) de uitbreiding van flexibele toegang tot Uniefinanciering;
9. verzoekt de Raad en de Commissie de samenhang van het intern en extern beleid van de Unie te waarborgen waar het de bescherming en facilitering van de ruimte voor het maatschappelijk middenveld betreft, onder meer door interne richtsnoeren betreffende mensenrechtenverdedigers vast te stellen die in overeenstemming zijn met de richtsnoeren betreffende het extern optreden van de EU;

Een gunstig regelgevings- en politiek klimaat zonder afschrikkende effecten, bedreigingen en aanvallen

10. benadrukt dat het vermogen tot handelen van maatschappelijke organisaties ervan afhangt of er een gunstig juridisch en politiek klimaat bestaat, met name wat betreft de uitoefening van de vrijheid van vereniging, vreedzame vergadering en meningsuiting en het recht op publieke inspraak; dringt er bij de lidstaten op aan de uitoefening van deze rechten te waarborgen in overeenstemming met de Europese en internationale rechtsorde en normen, met inbegrip van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, de aanbeveling van het Comité van Ministers van de Raad van Europa van 28 november 2018 aan de lidstaten over de noodzaak om de bescherming en bevordering van de ruimte voor het maatschappelijk middenveld in Europa te versterken, het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten, de VN-verklaring over mensenrechtenverdedigers en de VN-leidraad over de bescherming en bevordering van de ruimte voor het maatschappelijk middenveld, en gebruik te maken van de mogelijkheid om de Commissie van Venetië om advies over geplande wetgeving te verzoeken;
11. herinnert aan het belang van onafhankelijke, onpartijdige, professionele en verantwoordelijke journalistiek bij de berichtgeving over de activiteiten van

maatschappelijke organisaties in zowel de private als de publieke media, alsook aan het belang van de openbare toegankelijkheid van informatie als belangrijke pijlers van democratische, op de rechtsstaat gefundeerde staten;

12. betreft de toenemende concentratie van media-eigendom ten koste van pluraliteit, onafhankelijkheid en eerlijke openbare vertegenwoordiging van de ideeën en acties van maatschappelijke organisaties; herinnert eraan dat onafhankelijke en verantwoordelijke journalistiek en toegang tot pluralistische informatie belangrijke pijlers van de democratie zijn en dat de acties en de inbreng van het maatschappelijk middenveld van vitaal belang zijn voor de bloei van elke democratie; verzoekt de lidstaten erop toe te zien dat de media gevrijwaard blijven van politieke en economische druk, de pluriformiteit van de media te waarborgen en te zorgen voor transparantie; verzoekt de Commissie media-eigendomsregels voor de gehele EU voor te stellen, naast de regels voor de transparantie van media-eigendom, als minimale vereisten in het kader van de komende EU-wet inzake mediavrijheid om de pluriformiteit van de media te vergroten;
13. is van mening dat de bijdrage van maatschappelijke organisaties aan de interne markt en de sociale economie, evenals hun rol bij de verwezenlijking van het EU-beleid en de waarden die zijn verankerd in artikel 2 VEU, een sterk argument vormen voor het wegnemen van de hindernissen die hun activiteiten op EU-niveau in de weg staan; verzoekt de Commissie dan ook in reactie hierop met passende maatregelen te komen, met inbegrip van wetgevingsvoorstellen, om deze doelstelling te verwezenlijken; wijst erop dat dergelijke wetgeving niet alleen zou voorzien in basisbescherming voor maatschappelijke organisaties, maar ook een gelijk speelveld zou kunnen creëren waardoor zij hun volledige potentieel kunnen benutten;
14. verzoekt de Commissie om in haar effectbeoordelingen een systematische controle van de ruimte voor het maatschappelijk middenveld op te nemen, met duidelijkere criteria voor de definitie van een gunstige omgeving voor het maatschappelijk middenveld, op basis van internationale mensenrechtennormen voor de vrijheid van vereniging, meningsuiting en vergadering, zoals bekrachtigd in het Handvest, om te voorkomen dat geplande wetgeving negatieve gevolgen heeft voor deze ruimte; verzoekt de Commissie bij het vaststellen van risico's de nodige waarborgen in te voeren en ontwerprichtsnoren op te stellen met betrekking tot de uitvoering hiervan door de lidstaten in samenwerking met het maatschappelijk middenveld;
15. verzoekt de Commissie ook de uitvoering van de EU-wetgeving te evalueren en te monitoren om te waarborgen dat deze geen negatieve gevolgen heeft voor de ruimte voor het maatschappelijk middenveld, en in de nodige rechtsmiddelen te voorzien indien dit wel het geval is; verzoekt de lidstaten vergelijkbare rechtsmiddelen op nationaal niveau vast te stellen;
16. verzoekt de Commissie haar bevoegdheden op grond van de Verdragen te gebruiken om EU-wetgeving voor te stellen met het oog op het aanpakken van lacunes en uitdagingen waar actoren uit het maatschappelijk middenveld in de hele Unie mee te kampen hebben, met inbegrip van minimumnormen op het gebied van de registratie, werking en financiering van maatschappelijke organisaties en procedurele waarborgen tegen SLAPP's, en richtsnoeren te verstrekken over de manier waarop de EU-wetgeving kan worden toegepast om het maatschappelijk middenveld beter te beschermen;
17. is van mening dat een statuut voor non-profitorganisaties en grensoverschrijdende

verenigingen in de EU zou kunnen zorgen voor een extra niveau van bescherming voor maatschappelijke organisaties die te maken krijgen met onnodige belemmeringen voor hun oprichting of werking;

18. verzoekt de lidstaten de uitoefening van het recht op vreedzame vergadering in acht te nemen en te faciliteren, en wijst erop dat dit recht alleen kan worden beperkt door de beginselen van noodzakelijkheid en evenredigheid te eerbiedigen, in overeenstemming met het toepasselijk recht; waarschuwt voor de uitbreiding van de bevoegdheden van de rechtshandhavingsautoriteiten in bepaalde lidstaten bij de controle op vergaderingen; veroordeelt elk onevenredig gebruik van geweld tegen demonstranten, evenals hun criminalisering, vervolging en tegen hen gerichte surveillance; dringt erop aan dat de lidstaten onmiddellijk de wetten en regels intrekken die het geweld tegen demonstranten doen toenemen of het recht om te betogen beperken; verzoekt de Commissie richtsnoeren uit te vaardigen voor de bescherming van de vrijheid van vreedzame vergadering, zowel in tijden van gezondheids crises als in normale tijden;
19. wijst erop dat een aanzienlijk deel van de activiteiten van het maatschappelijk middenveld sinds de uitbraak van de pandemie online is gegaan; verzoekt de Commissie en de lidstaten de volledige vrijheid van meningsuiting te waarborgen, elke vorm van haatzaaiende taal tegen te gaan en meer bewustzijn te creëren met betrekking tot haatzaaiende taal en de risico's daarvan voor de democratie en voor mensen, ook en met name op online sociale netwerken;
20. waarschuwt voor de schadelijke gevolgen van beleid en retoriek die een afschrikkend effect hebben op de ruimte voor het maatschappelijk middenveld; verzoekt de Commissie nadrukkelijk de analyse van afschrikkende effecten een centraal aspect te maken van haar jaarlijks verslag over de rechtsstaat, voort te bouwen op zaak C-78/18 om maatregelen aan te vechten die de uitoefening van de rechten van het Handvest belemmeren wanneer vergelijkbare benaderingen mogelijk zijn, en voorlopige maatregelen te nemen om onherstelbare schade te voorkomen zolang de rechterlijke toetsing loopt;
21. veroordeelt het feit dat vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties in bepaalde lidstaten als rechtstreeks gevolg van hun werkzaamheden te kampen hebben met fysieke en verbale aanvallen, pesterijen en intimidatie, zowel online als offline; betreurt voorts dat de gevolgen voor de geestelijke gezondheid van deze vertegenwoordigers onder meer kunnen bestaan uit burn-outs, depressie, trauma's als gevolg van het verlenen van hulp en compassiemoeheid, en dat er onvoldoende onderzoek is gedaan naar de psychologische gevolgen die vertegenwoordigers van maatschappelijke organisaties kunnen ondervinden als gevolg van hun werkzaamheden; onderstreept dat kinderen en jongeren extra kwetsbaar zijn, aangezien zij mogelijk geen melding doen van gevallen van haat en intimidatie omdat ze niet weten wat intimidatie inhoudt en hoe en bij wie ze de situatie moeten aankaarten;
22. veroordeelt alle bedreigingen en aanvallen van overheidsactoren en aan de overheid verbonden actoren op maatschappelijke organisaties en mensenrechtenverdedigers, met inbegrip van negatieve en stigmatiserende retoriek, het tot zondebok verklaren van maatschappelijke organisaties, en juridische, gerechtelijke, bestuurlijke en fiscale intimidatie, en veroordeelt het feit dat overheidsactoren maatschappelijke organisaties en mensenrechtenverdedigers niet beschermen tegen dergelijke aanvallen en bedreigingen; veroordeelt eveneens alle aanvallen en bedreigingen door niet-

overheidsactoren, met inbegrip van SLAPP's;

23. maakt zich zorgen over het lage aantal meldingen op nationaal niveau van aanvallen en bedreigingen ten aanzien van maatschappelijke organisaties; dringt er bij de lidstaten op aan dergelijk handelen ondubbelzinnig te veroordelen, preventieve en doeltreffende maatregelen te nemen, alle gerelateerde beschuldigingen stelselmatig, onverwijld, grondig, onafhankelijk en onpartijdig te onderzoeken, en te investeren in opleidingsprogramma's voor autoriteiten zodat zij dit soort zaken beter kunnen aanpakken; verzoekt de Commissie deze processen te combineren met het doen van aanbevelingen en het vergemakkelijken van de uitwisseling van optimale werkmethoden;
24. benadrukt dat een goede samenwerking tussen het maatschappelijk middenveld, de politie en de betrokken instellingen essentieel is voor het aanpakken van tekortkomingen en voor het vinden van optimale werkmethoden voor de bescherming van activisten, het maatschappelijk middenveld en de democratie zelf;
25. maakt zich ernstig zorgen over de toenemende mate van geweld en haat tegen organisaties en activisten die actief zijn op het gebied van religieuze minderheden of racismebestrijding, feminisme en lhbtq+-rechten;
26. herinnert eraan dat het tot zondebok verklaren van maatschappelijke organisaties die zich inzetten voor vrouwenrechten, minderheden en kwetsbare groepen zoals lhbtq+-personen geen op zichzelf staand incident betreft, maar fungeert als opzettelijke en geleidelijke afbraak van de grondrechten die worden beschermd op grond van artikel 2 VEU, en deel uitmaakt van een bredere politieke agenda of "anti-gendercampagne"; verzoekt de lidstaten te waken voor initiatieven die gericht zijn op inperking van verworven rechten die bedoeld zijn om mensen te vrijwaren van en beschermen tegen discriminatie en gelijkheid te bevorderen;
27. verzoekt de Commissie verwijzingen naar aanvallen op mensenrechtenverdedigers op te nemen in haar verslaglegging uit hoofde van het kaderbesluit betreffende de bestrijding van bepaalde vormen en uitingen van racisme en vreemdelingenhaat, bij het monitoren en beoordelen van de EU-regels en -instrumenten ter bescherming van de rechten van misdaadslachtoffers, en bij het herzien van de EU-bepalingen over de bestrijding van haatzaaiende taal en haatmisdrijven;
28. stelt vast dat de Unie momenteel niet over doeltreffende procedures beschikt om adequaat te kunnen reageren wanneer maatschappelijke organisaties melden dat de democratische normen en de ruimte voor het maatschappelijk middenveld in de lidstaten in gevaar zijn; steunt de invoering van een EU-waarschuwingsmechanisme om maatschappelijke organisaties en mensenrechtenverdedigers in staat te stellen aanvallen te melden, waarschuwingen te registreren, trends in kaart te brengen en slachtoffers tijdig en gericht te ondersteunen; is van mening dat een dergelijk mechanisme ook bevorderlijk zal zijn voor de verbetering van de verslaglegging op Unieniveau, input zal leveren voor de jaarlijkse evaluatie van de rechtsstaat door de Commissie en zal bijdragen tot een betere informatieverstrekking aan het Europees publiek in het algemeen;
29. betreurt ten eerste dat zowel de Commissie als de Raad afwijzend hebben gereageerd op het initiatief van het Parlement in verband met het instellen van een EU-mechanisme

voor democratie, de rechtsstaat en de grondrechten, dat door een interinstitutioneel akkoord tussen het Parlement, de Commissie en de Raad zou worden geregeld; herinnert eraan dat het monitoren van de ruimte voor het maatschappelijk middenveld nauw verbonden is met de democratie en de grondrechten, en dat een mechanisme voor het monitoren van de waarden uit hoofde van artikel 2 VEU in dit opzicht het beste instrument is voor een holistische aanpak;

30. spoort de Commissie aan haar handhavingsbevoegdheden in te zetten ten aanzien van de lidstaten die in strijd met het EU-recht de ruimte voor het maatschappelijk middenveld onnodig inperken, onder meer door middel van inbreukprocedures, het kader voor de rechtsstaat, de nieuwe conditionaliteitsverordening en de in artikel 7 VEU vastgestelde procedure; verzoekt de Commissie de actieve participatie van het maatschappelijk middenveld en zijn betekenisvolle bijdrage aan deze processen te waarborgen, en ervoor te zorgen dat de legitieme belangen van de eindontvangers en begunstigden naar behoren worden beschermd;
31. is van oordeel dat de lidstaten de registratie, werking, financiering en grensoverschrijdende bewegingen van maatschappelijke organisaties niet strafbaar mogen stellen of anderszins negatief mogen beïnvloeden; maakt zich in dit kader zorgen over de interpretatie door bepaalde lidstaten van EU-bepalingen, die kan leiden tot het strafbaar stellen van de activiteiten van maatschappelijke organisaties en mensenrechtenverdedigers, met name op het gebied van migratie, dikwijls in strijd met de richtsnoeren van de Commissie; verzoekt de lidstaten onmiddellijk een eind te maken aan het onterecht strafbaar stellen en vervolgen van opsporings- en reddingsactiviteiten, en spoort de Commissie ertoe aan de desbetreffende lidstaten actief in het oog te houden en maatregelen tegen hen te nemen; herhaalt eveneens dat alle actoren die zich om humanitaire redenen bezighouden met migranten en die betrokken zijn bij opsporings- en reddingsactiviteiten moeten voldoen aan de algemene beginselen van het internationaal recht en het recht inzake de mensenrechten en het toepasselijke Europees en nationaal recht ten aanzien van die beginselen;

Duurzame en niet-discriminerende toegang tot hulpbronnen

32. merkt op dat maatschappelijke organisaties wat betreft financiering onder meer geconfronteerd worden met een gebrek aan toereikende financieringsbronnen, omslachtige administratieve procedures voor toegang tot financiering, een gebrek aan transparantie en billijkheid bij de toewijzing van middelen, en restrictieve subsidiabiliteitscriteria;
33. wijst op de conclusies in VN-resolutie nr. 2535(2020), te weten dat een versnelde jongerenparticipatie van cruciaal belang is voor de totstandbrenging en het behoud van vreedzame samenlevingen;
34. benadrukt de belangrijke en positieve bijdragen die jongeren kunnen leveren en daadwerkelijk leveren aan de inspanningen ten behoeve van democratische en vreedzame samenlevingen; verzoekt de lidstaten bijgevolg de investeringen in jongeren en jongerenorganisaties op te schroeven; roept voorts op tot de passende financiering van het Erasmus+-programma en benadrukt de rol daarvan bij de totstandbrenging van een democratisch Europa;
35. dringt er bij de Commissie op aan bestaande belemmeringen in kaart te brengen en een

uitgebreide reeks maatregelen en aanbevelingen voor te stellen ter waarborging van voorspelbare, passende en gunstige langetermijnfinanciering voor maatschappelijke organisaties, met inbegrip van de financiering van hun operationele activiteiten op het gebied van belangenbehartiging en monitoring; wijst erop dat bureaucratische maatregelen bij EU-financiering voor maatschappelijke organisaties moeten worden voorkomen;

36. is van mening dat openheid en transparantie van essentieel belang zijn voor de totstandbrenging van de verantwoordingsplicht van en het publieke vertrouwen in maatschappelijke organisaties, zolang deze tot doel hebben legitieme publieke toetsing te waarborgen en ervoor te zorgen dat de verslagleggingsvereisten te allen tijde noodzakelijk en evenredig zijn; veroordeelt iedere vorm van misbruik van transparantiemaatregelen met als doel specifieke maatschappelijke organisaties te stigmatiseren;
37. benadrukt dat het veiligstellen van aanvullende bronnen van financiering belangrijk is, onder meer van overheidsinstellingen op alle niveaus, particuliere, filantropische en individuele donateurs, lidmaatschapsgelden en inkomsten uit economische activiteiten en uit lokale, regionale en nationale bronnen, aangezien dit maatschappelijke organisaties veerkrachtiger kan maken ten aanzien van mogelijke overheidsbeperkingen op externe financiering; verzoekt de lidstaten en de EU het rechtskader voor maatschappelijke organisaties te verbeteren en de voorwaarden voor toegang tot verschillende financieringsbronnen, waaronder particuliere en buitenlandse financiering, voor hen te versoepelen; onderstreept dat overheidsfinanciering alle soorten activiteiten van het maatschappelijk middenveld moet dekken, met inbegrip van belangenbehartiging, procesrecht en activiteiten in de rol van waakhond, onderwijs en bewustmaking, dienstverlening en capaciteitsopbouw en coalitievorming, waardoor de waarden van de Unie die zijn vastgelegd in artikel 2 VEU worden bevorderd en beschermd; verzoekt de lidstaten en de EU verder te gaan dan projectfinanciering en te voorzien in kernfinanciering voor infrastructuur en meerjarige financieringscycli om de duurzaamheid van het maatschappelijk middenveld te waarborgen;
38. veroordeelt iedere vorm van politiek of anderszins gemotiveerde discriminatie bij de toewijzing van publieke middelen en de daaruit voortvloeiende afschrikkende effecten; verzoekt de lidstaten in dit kader duidelijke, transparante en niet-discriminerende procedures te waarborgen; veroordeelt alle soorten beperkingen op de toegang tot financiering, met name wanneer die gericht zijn tegen maatschappelijke ondernemingen en activisten die zich inzetten voor de bescherming van de rechten van vrouwen, lhbtqi+-personen, minderheden, migranten en vluchtelingen;
39. benadrukt dat campagnes van maatschappelijke organisaties omtrent een bepaald thema niet aan financieringsbeperkingen mogen worden onderworpen onder het voorwendsel dat ze zouden overlappen met verkiezingen of andere politieke campagnes; stelt vast dat in veel gevallen de voor maatschappelijke organisaties beschikbare financiële middelen een medefinancieringscomponent bevatten, wat kan betekenen dat de begunstigde een deel van de benodigde middelen uit andere bronnen moet zien te genereren, hetgeen schadelijk kan zijn voor het project of de werking van de organisatie; is dan ook van oordeel dat het aandeel van de verplichte medefinanciering redelijkerwijs beperkt moet zijn en dat rekening moet worden gehouden met verschillende middelen die gemonetariseerd kunnen worden;

40. betreft dat overheidsinstanties openbaardienstverplichtingen op gebieden als huisvesting, gezondheid, onderwijs en asiel uitbesteden aan maatschappelijke organisaties, en dat deze uitbesteding verder gaat dan een evenwichtige samenwerking van overheidsinstanties met non-profitorganisaties die goede ervaring hebben in het werken met en voor de betrokken personen, en niet wordt ondersteund door voldoende aanvullende middelen; benadrukt dat bij dergelijke uitbestedingspraktijken gebruik wordt gemaakt van middelen van het maatschappelijk middenveld om verantwoordelijkheden van staten na te komen en niet de broodnodige ruimte wordt gelaten voor publieke participatie van maatschappelijke organisaties door middel van belangenbehartiging, strategische rechtszaken en openbaar onderwijs;
41. is ernstig bezorgd over de opkomst van GONGO's en de daarmee verband houdende discriminerende en vaak ondoorzichtige praktijken op het gebied van overheidsfinanciering; waarschuwt voor het schadelijke effect ervan op de democratie, pluralisme en diversiteit binnen het maatschappelijk middenveld, en op de manier waarop de legitimiteit van maatschappelijke organisaties wordt ervaren, en daarmee op de bereidheid van burgers om actief burgerschap te ontplooien; verzoekt de lidstaten groepen die in strijd met de toepasselijke rechtsregels tot haat aanzetten te onderzoeken en daar maatregelen tegen te nemen; benadrukt dat zij het publieke debat kunnen verstoren, met ondermijning van de essentie van de democratie tot gevolg;
42. dringt er bij de Commissie op aan voorwaarden en procedures uiteen te zetten om ervoor te zorgen dat voor het maatschappelijk middenveld bestemde EU-middelen, zowel in direct als gedeeld beheer, uitsluitend worden toegekend aan organisaties die strikt onafhankelijk zijn van elke regering en volledig in overeenstemming met de in artikel 2 VEU verankerde EU-waarden handelen; spoort de Commissie aan om beschuldigingen van een discriminerende verdeling van EU-financiering onder maatschappelijke organisaties aan de orde te stellen en om passende maatregelen te nemen om te waarborgen dat EU-middelen niet worden aangewend om GONGO's te ondersteunen;
43. juicht toe dat het programma "Burgers, gelijkheid, rechten en waarden" is aangenomen met een ruimere begroting van 1,55 miljard EUR voor de periode 2021-2027, en erkent dat dit een adequaat antwoord vormt op de uitdagingen waar het maatschappelijk middenveld in de EU mee te kampen heeft, en een eerste stap is in de richting van een meer systemisch kader voor bijstand aan maatschappelijke organisaties in de Unie; verzoekt de Commissie maatschappelijke organisaties actief te raadplegen bij de vaststelling van werkprogramma's en financieringsmechanismen met het oog op de waarborging van transparantie, flexibiliteit en gebruiksvriendelijkheid; is ingenomen met de mechanismen voor het opnieuw verstrekken van subsidies binnen het onderdeel Waarden van de Unie; benadrukt het belang van het veiligstellen van voldoende financiering voor activiteiten in verband met de waakhondfunctie, belangenbehartiging, procesrecht en capaciteitsopbouw, aangezien deze activiteiten de bijdrage van maatschappelijke organisaties bevorderen bij het waarborgen van de EU-waarden en grondrechten; verzoekt de Commissie erop toe te zien dat financiering wordt gereserveerd voor de ondersteuning van maatschappelijke organisaties bij het uitvoeren van de taken en rollen die in het kader van verschillende sectorale beleidsmaatregelen aan hen zijn toegewezen; pleit voor specifieke noodfinanciering voor en praktische ondersteuning van maatschappelijke actoren en mensenrechtenverdedigers die het risico lopen dat hun grondrechten geschonden worden;

44. verzoekt de Commissie meer te doen voor het bevorderen van de deelname van maatschappelijke organisaties aan het programma “Burgers, gelijkheid, rechten en waarden” en andere centraal beheerde fondsen, onder meer door verdere vereenvoudiging, flexibelere subsidiabiliteitscriteria en gerichte informatie en opleidingen; verzoekt de Commissie meer toezicht uit te oefenen op de in de lidstaten gehanteerde praktijken, en aanbevelingen te doen voor het bevorderen van de deelname van maatschappelijke organisaties aan programma’s in gedeeld beheer; verzoekt de Commissie maatschappelijke organisaties meer te betrekken bij en beter op te leiden voor het monitoren van de besteding van EU-middelen op het niveau van de lidstaten;
45. is van mening dat begrotingssteun voor maatschappelijke organisaties niet alleen moet worden gepland, maar ook moet worden bevorderd en ondersteund in alle EU-programma’s; betreurt het feit dat het Europees herstellpakket niet specifiek gericht was op maatschappelijke organisaties, naast bedrijven en kleine en middelgrote ondernemingen; verzoekt de Commissie en de lidstaten erop toe te zien dat maatschappelijke organisaties betrokken zijn bij de uitvoering en monitoring van de nationale herstel- en veerkrachtplannen en van andere middelen in gedeeld beheer en te onderzoeken of de nationale herstelplannen tegemoet komen aan de financieringsbehoeften van maatschappelijke organisaties; verzoekt de Commissie erop toe te zien dat onafhankelijke maatschappelijke organisaties geen negatieve gevolgen ondervinden van de intrekking van financiering uit hoofde van de conditionaliteitsverordening of de voorwaarden die verbonden zijn aan fondsen en programma’s in het kader van het meerjarig financieel kader of de herstel- en veerkrachtfaciliteit op grond waarvan de eerbiediging van de rechtsstaat en het beginsel van non-discriminatie een randvoorwaarde vormt voor het ontvangen van financiering, door te voorzien in specifieke regelingen op basis waarvan financiering aan maatschappelijke organisaties kan worden toegekend, waarbij deze regelingen zijn toegespitst op de omgeving waarin de organisaties actief zijn;
46. dringt er bij de Commissie op aan ervoor te zorgen dat EU-middelen uitsluitend worden toegekend aan organisaties die strikt onafhankelijk zijn van elke regering en volledig in overeenstemming met de EU-waarden handelen;
47. veroordeelt de pogingen van bepaalde lidstaten om beperkingen op te leggen aan buitenlandse financiering, het daarmee verband houdende politieke discours dat zij hebben verspreid en de maatregelen die zij hebben genomen met het doel maatschappelijke organisaties te stigmatiseren of intimideren; herinnert eraan dat het HvJ-EU van oordeel was dat deze in strijd zijn met het vrije verkeer van kapitaal en het recht op vereniging; verzoekt de Commissie in dit kader door te gaan met het inleiden van inbreukprocedures en structureel voorlopige maatregelen te nemen; verzoekt de Commissie de beperkingen ten aanzien van buitenlandse financiering in de Unie in kaart te brengen om te waarborgen dat de door het HvJ-EU bevestigde beginselen in alle lidstaten daadwerkelijk worden geëerbiedigd;
48. benadrukt het belang van belastingvoordelen voor het stimuleren van particuliere donaties; spoort de lidstaten aan dergelijke regelingen verder uit te bouwen; verzoekt de Commissie optimale werkmethoden in kaart te brengen en aanbevelingen te verstrekken; erkent hoe belangrijk het is dat maatschappelijke organisaties de nationale regels naleven op het gebied van belastingen en de bestrijding van het witwassen van geld, maar herinnert eraan dat dergelijke regels en transparantie van de financiering over het algemeen niet mogen worden misbruikt voor het belemmeren van activiteiten

van maatschappelijke organisaties en het creëren van afschrikkende effecten die van invloed zijn op hun leden en donateurs;

49. herinnert eraan dat internationale normen betreffende de vrijheid van vereniging met zich meebrengen dat de autoriteiten een vermoeden toepassen ten gunste van de vrijheid van maatschappelijke organisaties om financiering uit iedere bron aan te trekken en te ontvangen, ook met betrekking tot de wettigheid van hun activiteiten, waarbij beperkingen mogelijk zijn als die zijn voorgeschreven door de wet, een of meer rechtmatige doelen dienen en in een democratische samenleving noodzakelijk zijn voor de verwezenlijking van de doelen in kwestie;
50. verzoekt de Commissie richtsnoeren te verstrekken voor het beginsel van non-discriminatie en het vrije verkeer van kapitaal met betrekking tot grensoverschrijdende donaties; benadrukt dat een aanpassing van de definitie van het begrip “algemeen nut” wederzijdse erkenning en gelijke behandeling op het gebied van grensoverschrijdende donaties en de aan de status van algemeen nut verbonden voordelen mogelijk zou maken; verlangt een definitie van het begrip “algemeen nut” op EU-niveau aangezien dit grensoverschrijdende donaties kan bevorderen – wederzijdse erkenning van de status van algemeen nut en gelijke behandeling op het gebied van de daaraan verbonden voordelen worden dan immers mogelijk; verzoekt de Commissie maatregelen te ontwikkelen voor het wegnemen van belemmeringen met betrekking tot grensoverschrijdende filantropie, en voor het waarborgen van gelijke behandeling van grensoverschrijdende donaties, in overeenstemming met de arresten van het HvJ-EU;

Dialogo met het maatschappelijk middenveld en deelname aan beleidsvorming

51. benadrukt dat een dialoog met het maatschappelijk middenveld belangrijk is voor gefundeerde beleidsvorming en onderstreept dat maatschappelijke organisaties een sleutelrol vervullen als bemiddelaars tussen burgers en autoriteiten op alle niveaus, door een gestructureerde dialoog te waarborgen; onderstreept dat maatschappelijke organisaties een belangrijke rol spelen in het voortdurende contact met burgers, met inbegrip van gemarginaliseerde of kwetsbare groepen; stelt vast dat zij dankzij hun deskundigheid eveneens een sleutelrol spelen in de civiele dialoog, en degenen die zich op de grootste afstand bevinden in staat stellen deel te nemen en hun zorgen te uiten, waarbij zij democratische controle uitoefenen en verantwoordingsplicht met betrekking tot overheidsmaatregelen waarborgen;
52. is verheugd over de positieve stappen die in bepaalde lidstaten zijn gezet in de vorm van nieuwe strategieën met betrekking tot de dialoog met het maatschappelijk middenveld en adviescomités voor het maatschappelijk middenveld; veroordeelt echter praktijken die de deelname van maatschappelijke organisaties opzettelijk belemmeren, zoals de uitsluiting van deze organisaties van publieke processen, de toepassing van ondoorzichtige parapluwetten en versnelde parlementaire processen waarbij de verplichtingen op het gebied van raadpleging en overleg terzijde worden geschoven;
53. herinnert eraan dat de toegang van maatschappelijke organisaties tot besluitvormingsprocessen vaak nog verder is belemmerd door de urgentie van de aan COVID-19 gerelateerde maatregelen; stelt evenwel vast dat een aantal lidstaten pogingen onderneemt om dit probleem te verhelpen;
54. betreurt het feit dat de dialoog met het maatschappelijk middenveld vaak een ad-

hocproces blijft; verzoekt de lidstaten coherente beleidskaders te ontwikkelen zodat gezorgd wordt voor gestructureerde, voorspelbare en langetermijnprocessen, inclusieve participatie en systematische evaluatie, en passende middelen toe te wijzen, onder meer voor het opleiden van ambtenaren; verzoekt de Commissie in nauwe samenwerking met het maatschappelijk middenveld aanbevelingen te doen op basis van de analyse van bestaande werkmethoden;

55. is van mening dat alle EU-instellingen hun voorwaarden voor de samenwerking met maatschappelijke organisaties overeenkomstig artikel 11 VEU moeten herzien om een open, transparante, betekenisvolle en regelmatige dialoog met maatschappelijke organisaties te waarborgen, op voet van gelijkheid met andere belanghebbenden; verzoekt de Commissie te overwegen een interinstitutionele overeenkomst in te dienen betreffende de dialoog met het maatschappelijk middenveld tussen alle belangrijke instellingen, die niet alleen alle domeinen van het Uniebeleid beslaat maar ook transversale processen, zoals de Staat van de Unie of de Conferentie over de toekomst van Europa;
56. is in dit kader van mening dat de voorzitter van het Parlement ook een van haar vicevoorzitters zou kunnen aanwijzen voor het voeren van een open, transparante en regelmatige dialoog met maatschappelijke organisaties; spoort de fracties ertoe aan hun eigen vormen van dialoog met het maatschappelijk middenveld te ontwikkelen;
57. verzoekt de Commissie met name om in het kader van haar raadplegingsprocedures het evenwicht te herstellen tussen vertegenwoordigers van bedrijfsbelangen en vertegenwoordigers van andere belangen, zoals werknemersrechten, sociale rechten en milieubescherming, en te zorgen voor waarborgen tegen oneerlijke lobbypraktijken die niet verenigbaar zijn met een eerlijke en transparante dialoog;
58. verzoekt de lidstaten, de EU-instellingen in het algemeen en de Commissie in het bijzonder om te zorgen voor nauw overleg met het maatschappelijk middenveld bij het ontwerp of de herziening van wetgeving die impact kan hebben op de ruimte voor het maatschappelijk middenveld en op de vrijheden;
59. merkt op dat een vicevoorzitter van de Commissie de verantwoordelijkheid krijgt om een open, transparante en regelmatige dialoog met het maatschappelijk middenveld te voeren; benadrukt dat de dialoog met het maatschappelijk middenveld verder geoperationaliseerd moet worden; verzoekt de Commissie met name te overwegen om binnen ieder directoraat-generaal specifieke contactpunten op te zetten om het maatschappelijk middenveld in staat te stellen nauw contact te onderhouden met de vicevoorzitter van de Commissie; acht het van essentieel belang een prominente rol toe te kennen aan een brede waaier aan maatschappelijke organisaties via een transparant selectieproces dat wordt uitgevoerd door deskundigengroepen en adviesraden die de Commissie ondersteunen, en daarbij speciale aandacht te schenken aan maatschappelijke organisaties die opkomen voor kwetsbare en ondervertegenwoordigde groepen;
60. verzoekt de Commissie gebruik te maken van de vaststelling van nationale programma's voor de aanwending van EU-fondsen en de tenuitvoerlegging van EU-strategieën en actieplannen door de lidstaten om de lidstaten aan te sporen tot de invoering van doeltreffende mechanismen voor de deelname van en dialoog met het maatschappelijk middenveld; pleit voor een versterkte participatie van het

maatschappelijk middenveld in het kader van het Europees Semester en bij het monitoren van het Europees herstelpakket;

61. is ingenomen met het Europees Jaar van de Jeugd als een kans om de samenwerking en dialoog met het maatschappelijk middenveld in een democratische samenleving verder te bevorderen;
62. zegt toe passende maatregelen te nemen naar aanleiding van dit verslag en roept de Commissie en de Raad op dezelfde toezegging te doen;
 -
 - ◦
63. verzoekt zijn Voorzitter deze resolutie te doen toekomen aan de Raad en de Commissie.